

25-Mart, 2025-yil

RUHIY RIVOJLANISHI SUSTLASHGAN BOLALAR KORREKSION PEDAGOGIK TA‘LIMIDA LOGOPEDIK ISH

G‘aniyeva Ozoda Sayfullayevna

JDPU Maxsus pedagogika kafedrasi o‘qituvchisi

Kamolova Muxlisa Sharof qizi

JDPU Defektologiya yo‘nalishi 4-bosqich talabasi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada ruhiy rivojlanishi sustlashgan bolalar bilan olib boriladigan logopedik-korreksion mashg‘ulotlarni tashkil etilishi, korreksion pedagogik talimida logopedik ishning samaradorligi.*

Kalit so‘zlar: *bilish faoliyati, ruhiy rivojlanish, korreksiya, logopedik ish, ta‘lim, nutq, hissiyot, ruhiyat, xulq-atvor, logopedik-korreksion ishlar.*

Ruhiy rivojlanishi sustlashgan bolalar — bu bolalar o‘z yoshiga nisbatan mantiqiy fikrlash, til va nutq rivojlanishida kechikishlar, va ijtimoiy moslashuvda muammolarga ega bo‘lishi mumkin. Ular o‘z his-tuyg‘ularini ifodalashda va boshqalar bilan samarali muloqot qilishda qiyinchiliklarga duch keladilar. Nutq va tilning rivojlanishi bu bolalar uchun o‘rganishda muhim o‘rin tutadi, chunki ular o‘z fikrlarini aniq ifodalashda va jamiyatda muvaffaqiyatli o‘z o‘rnini topishda bu ko‘nikmalarni rivojlantirishga muhtoj. Ruhiy rivojlanishi sustlashgan bolalar uchun logopedik ish maxsus pedagogik yondoshuvni talab qiladi. Nutq va til rivojlanishi sustlashgan bolalarga individual yordam berish, ular uchun maxsus mashqlar va metodlarni qo‘llash orqali samarali o‘qitish mumkin. Logopedik ish bolalarning kommunikativ va ijtimoiy ko‘nikmalarini rivojlantiradi, ularning o‘z-o‘zini ifodalash va boshqalar bilan muloqot qilish imkoniyatlarini oshiradi. Bu jarayon ruhiy rivojlanishi sustlashgan bolalar uchun o‘zlarini jamiyatda erkin va muvaffaqiyatli ifodalashga yordam beradi. Ruhiy rivojlanishi sustlashgan bolalar uchun logopedik ish korreksion pedagogik ta‘limning ajralmas qismidir. Bu jarayon orqali bolalarning nutq va til rivojlanishidagi kechikishlar tuzatiladi, kommunikativ ko‘nikmalari rivojlantiriladi va ijtimoiy moslashuv jarayonida yordam beriladi. Ruhiy rivojlanishi sustlashgan bolalar, odatda, o‘z fikrlarini aniq ifodalashda va boshqalar bilan samarali muloqotda bo‘lishda muammolarga duch keladilar, shuning uchun logopedik yondoshuv ularga maxsus, individual e‘tibor qaratishni talab qiladi. Logopedik ishning samarali amalga oshirilishi bolalarning talaffuzini yaxshilash, so‘z boyligini oshirish, grammatik tuzilmalarni to‘g‘ri ishlatish, va ijtimoiy ko‘nikmalarni rivojlantirishda katta ahamiyatga ega. Turli interaktiv va pedagogik usullar, o‘yinlar va mashqlar yordamida bolalar o‘zlari uchun yangi imkoniyatlarni kashf etadilar va ta‘lim jarayonida muvaffaqiyatlarga erishadilar. Shuningdek, logopedik ish jarayonida mutaxassislarining individual yondoshuvi va maxsus metodikalar qo‘llanilishi bolalar uchun ta‘limni samarali va sifatli tashkil etishga yordam beradi. Ruhiy rivojlanishi sustlashgan bolalar uchun ta‘lim jarayoni orqali o‘zlarining nutq va ijtimoiy

25-Mart, 2025-yil

ko‘nikmalarini rivojlantirishga erishish mumkin. Bunda o‘qituvchi yoki logopedning muhim vazifasi bolaning rivojlanishiga mos yondoshuvlarni qo‘llash va individual ehtiyojlarga javob beradigan ta‘lim muhitini yaratishdir. Natijada, logopedik ish nafaqat nutq va tilni rivojlantirishda, balki bolalarning umumiy rivojlanishida ham muhim rol o‘ynaydi, ularni jamiyatda muvaffaqiyatli faoliyat yuritishlari uchun zarur bo‘lgan ko‘nikmalar bilan ta‘minlaydi.

Ruhiiy rivojlanishi sustlashgan bolalar uchun logopedik ish, korreksion pedagogik ta‘limda muhim ahamiyatga ega. Bu jarayon bolalarning nutq, til va kommunikativ ko‘nikmalarini rivojlantirishga, ular o‘z fikrlarini aniq ifodalashda va ijtimoiy munosabatlarda muvaffaqiyatga erishishlariga yordam beradi. Nutqdagi kechikishlar va mantiqiy rivojlanishdagi zaifliklar, o‘z navbatida, logopedik yordam orqali bartaraf etiladi. Logopedik ish bolalarning talaffuzini to‘g‘rilash, so‘z boyligini kengaytirish, grammatik tuzilmalarni o‘rganish va muloqotdagi o‘zaro aloqalarni yaxshilashga qaratilgan bo‘lib, bu jarayonlar bolalarning o‘zlarini aniq va tushunarli tarzda ifodalash imkoniyatlarini oshiradi. Interaktiv metodlar, o‘yinlar va mashqlar yordamida bolalar o‘zlarining kommunikativ ko‘nikmalarini rivojlantiradilar. Shuningdek, logopedik ishda har bir bolaning individual xususiyatlari va ehtiyojlari inobatga olinishi zarur. Maxsus yondoshuvlar va individual mashqlar orqali o‘quvchilarni to‘g‘ri yo‘naltirish, ularning o‘ziga bo‘lgan ishonchini oshiradi va umumiy rivojlanishiga yordam beradi. Natijada, logopedik ish nafaqat nutq va til rivojlanishiga, balki bolalarning umumiy ijtimoiy va psixologik rivojlanishiga ham katta ta‘sir ko‘rsatadi. Bu jarayonlar bolalarni jamiyatda muvaffaqiyatli va samarali ijtimoiy faoliyat yuritishlari uchun zarur bo‘lgan ko‘nikmalar bilan ta‘minlaydi. Shunday qilib, logopedik ishning samarali tashkil etilishi ruhiy rivojlanishi sustlashgan bolalarning ta‘limdagi muvaffaqiyatlarini oshiradi va ularni jamiyatda to‘liq qatnashishga tayyorlaydi.

XULOSA

Ruhiiy rivojlanishi sustlashgan bolalar uchun logopedik ish, korreksion pedagogik ta‘lim jarayonining asosiy elementlaridan biri hisoblanadi. Bu jarayon orqali bolalarning nutq va til rivojlanishini yaxshilash, ijtimoiy va kommunikativ ko‘nikmalarini rivojlantirishga imkon yaratish mumkin. Logopedik ishning asosiy maqsadi — bolalarning nutqidagi muammolarni aniqlash va tuzatish, shuningdek, ularning jamiyatda muvaffaqiyatli faoliyat yuritishi uchun zarur bo‘lgan kommunikativ ko‘nikmalarni shakllantirishdir. Logopedik ishning samarali olib borilishi uchun o‘qituvchilar va logopedlar turli metod va yondoshuvlarni qo‘llashlari kerak. Nutqning talaffuzi, grammatika va so‘z boyligi bilan ishlash, bolalarni so‘zlashuv muhitiga jalb etish, muloqot ko‘nikmalarini rivojlantirish — bularning barchasi logopedik ishning muhim qismi hisoblanadi. Maxsus o‘quv mashg‘ulotlari, o‘yinlar va amaliyotlar orqali bolalarning ijtimoiy ko‘nikmalarini rivojlantirishga yordam beriladi. Shuningdek, logopedik ishning individual yondoshuvni talab etishi, har bir bolaning o‘ziga xos ehtiyojlari va xususiyatlariga moslashtirilgan ta‘lim jarayonini yaratish zarur. Bunda, o‘qituvchilarning tajribasi, shuningdek, pedagogik va psixologik bilimlari muhim ahamiyatga ega.

25-Mart, 2025-yil

Xulosa qilib aytganda, logopedik ish ruhiy rivojlanishi sustlashgan bolalarning ta'limdagi muvaffaqiyatini oshirish, ularning ijtimoiy hayotga to'liq integratsiyasiga yordam berish, va umumiy rivojlanish jarayonida ularni qo'llab-quvvatlash uchun zarurdir. Ushbu jarayon bolalarga o'z imkoniyatlarini to'liq ochishga, nutq va tilni to'g'ri ishlatishga va jamiyatda erkin o'zini ifodalashga imkon yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Abdullaeva, N. (2017). Maxsus ta'limda logopedik ishning ahamiyati. Toshkent: O'zbekiston Milliy universiteti nashriyoti.
2. Karimov, I. (2016). Ruhiy rivojlanishi sustlashgan bolalar bilan ishlashda pedagogik yondoshuvlar. Toshkent: O'qituvchi nashriyoti.
3. Mirzaev, B. (2018). Ruhiy rivojlanishi sustlashgan bolalarning til va nutq rivojlanishini qo'llab-quvvatlash. Samarqand: Samarqand Davlat universiteti.
4. Sattorov, B. (2020). Logopedik ta'lim va uning metodikasi. Toshkent: O'zbek pedagogika jamiyati.
5. Ismailova, G. (2019). Maxsus ta'limda logopedik metodlar va texnikalar. Toshkent: Fan nashriyoti.
6. Rasulova, S. (2021). Ruhiy rivojlanishi sustlashgan bolalar uchun logopedik yondoshuvlar. Buxoro: Buxoro Davlat universiteti.
7. Toshpulatova, M. (2015). Maxsus ta'lim tizimida logopedik ish: metodik ko'rsatmalar. Farg'ona: Farg'ona Davlat universiteti.
8. Qodirov, M. (2017). Logopedik ishda individual yondoshuv. Toshkent: O'zbekiston ta'lim nashriyoti.
9. Fayzullaeva, N. (2018). Nutqni rivojlantirishda logopedik yondoshuvlar. Toshkent: Iqtisodiyot va ta'lim nashriyoti.
- 10 Xusanov, O. (2016). Logopedik ishda o'quv metodikasi: nazariy va amaliy asoslar. Toshkent: Ta'lim.